

sygn. XXV C 1889/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 października 2018 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSR (del.) Kamil Gołaszewski

Protokolant Maja Stankiewicz

po rozpoznaniu 26 października 2018 roku na rozprawie

sprawy z powództwa P. L.

przeciwko Banku (...) SA w W.

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. zasądza od **P. L.** na rzecz **Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.** 5417 zł (pięć tysięcy czterysta siedemnaście złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

sygn. XXV C 1889/17

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 27 września 2017 roku powód P. L. żądał zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego Banku (...) S.A. w W. kwoty 52.865 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 2-krotności minimalnej stawki określonej w normach przepisanych (k. 2-32).

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w W. konsekwentnie wnosił o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

I. Stan faktyczny:

1. W dniu 27 września 2007 r. P. L. i O. H. zawarli z (...) BANK (...) S.A. w W. umowę kredytu budowlano-hipotecznego nr (...) (dalej: Umowa, k.33-36).
2. Podstawą zawarcia umowy był wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego/budowlano-hipotecznego z 4 września 2007 roku (wniosek k.110-118). We wniosku wskazana została kwota 500.000 zł jako kwota kredytu i CHF jako waluta kredytu.
3. Na mocy tej umowy Bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 223.623,60 CHF na okres 420 miesięcy w celu sfinansowania kosztów budowy i wykończenia nieruchomości gruntowej zabudowanej domem jednorodzinny położonej w J. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Poznaniu Prowadzi księgę wieczystą nr (...) (ust. 1-4 umowy).
4. Zgodnie z ust. 5.2 umowy, uruchomienie kredytu nastąpić miało w transzach w wysokości nie większej niż 500.000 PLN w następujący sposób:

- w wysokości określonej w dyspozycji uruchomienia kredytu, nie większej jednak niż 449.079 PLN na rachunek bankowy kredytobiorcy wskazany w dyspozycji uruchomienia kredytu. Wysokość ta zgodna będzie z harmonogramem i kosztorysem prac dotyczących kredytowanej nieruchomości lub stanowić będzie co najmniej 10 % ale nie więcej niż 30 % kwoty kredytu przeznaczonej na budowę kredytowanej nieruchomości;
- w wysokości określonej w dyspozycji uruchomienia kredytu, nie większej jednak niż 50.921 PLN na rachunek bankowy kredytobiorcy wskazany w dyspozycji uruchomienia kredytu. Wysokość ta zgodna będzie z harmonogramem i kosztorysem prac dotyczących kredytowanej nieruchomości lub stanowić będzie co najmniej 10 % ale nie więcej niż 30 % kwoty kredytu przeznaczonej na budowę kredytowanej nieruchomości.

5. W umowie postanowiono, że oprocentowanie kredytu jest równe stopie bazowej oprocentowania, którą stanowi LIBOR dla 6 miesięcznych depozytów w CHF powiększonej o 0,8 punktów procentowych stałej marży. Zgodnie z umową, wysokość stopy bazowej oprocentowania ustalana jest po raz pierwszy w dniu uruchomienia kredytu a następnie jest aktualizowana co 6 miesięcy, przy czym w dniu sporządzenia umowy oprocentowanie kredytu wynosi 3,7558 % w skali roku, a w okresie karencji w spłacie kredytu – 4,0058 % (ust. 6.1 - 6.5 umowy).

6. W umowie zapisano, że kredyt spłacany jest w ratach kapitałowych rosnących (tj. równych ratach kapitałowo-odsetkowych) w łącznej liczbie 411 rat miesięcznych, których wysokość będzie określona w harmonogramach spłat przekazanych niezwłocznie po uruchomieniu kredytu oraz że spłata należności z tytułu kredytu następuje ze wskazanego w umowie numeru rachunku prowadzonego w CHF i zasilanego wyłącznie środkami w walucie, w której jest prowadzony. Okres karencji w spłacie rat kapitałowych wynosi 8 miesięcy. Kredytobiorcy zobowiązali się zapewnić na rachunku wystarczającą kwotę środków do pokrycia wymagalnych należności banku z tytułu kredytu (ust. 8.1, 8.4 i 8.8 umowy).

7. Kredytobiorcy oświadczyli w umowie, że są świadomi ryzyka zaciągnięcia kredytu w walutach obcych, które wynika z możliwości zmiany kursu waluty kredytu wobec PLN lub zmiany oprocentowania waluty obcej, których skutkiem może być zagrożenie zdolności kredytowej kredytobiorców spowodowane istotnym podwyższeniem wartości kredytu i odsetek do spłaty (ust. 11.5 umowy).

8. Kredytobiorcy zobowiązali się do pokrycia ze środków własnych, wynikających ze zmian kursu waluty kredytu, różnic pomiędzy ceną nabycia kredytowanej nieruchomości i kwoty kredytu oraz upoważnili bank do obciążania rachunku do wysokości dostępnego salda, wszelkimi kwotami wymagalnych należności wynikających z umowy, w szczególności kwotami rat kredytu, odsetek, prowizji i opłat oraz kosztami ustanowienia i utrzymania zabezpieczeń kredytu, w tym kwotami składek ubezpieczeniowych. W przypadku, gdy rachunek prowadzony jest w innej walucie niż waluta wymagalnych należności, obciążenie następuje po przewalutowaniu. Kredytobiorcy zobowiązali się utrzymać na rachunku środki wystarczające do pokrycia w terminie wszystkich wymagalnych należności wynikających z umowy (ust. 12.1 i 12.2 umowy).

9. W umowie kredytu postanowiono, że w sprawach nieuregulowanych w umowie zastosowanie mają postanowienia „Regulaminu Produktów kredytowych dla klientów indywidualnych”, który stanowi integralną część umowy. Kredytobiorcy oświadczyli, że otrzymali, zapoznali się i akceptują warunki Regulaminu, a także potwierdzają dotyczące ich zobowiązania, oświadczenia i zapewnienia w nim zawarte (ust. 12.4 umowy).

10. W myśl postanowień „Regulaminu Produktów kredytowych dla klientów indywidualnych w (...) Bank (...) S.A.” (Regulamin k. 37-42) uruchomienie produktu kredytowego może być dokonane, jeżeli kredytobiorca posiada rachunek (§ 4 ust. 2). Bank zobowiązany jest do realizacji prawidłowo wystawionej dyspozycji uruchomienia produktu kredytowego w terminie trzech dni roboczych, licząc od dnia spełnienia wszystkich warunków uruchomienia produktu kredytowego. Jeżeli jednak kredytobiorca złożył dyspozycję uruchomienia produktu kredytowego po godz. 11:00, to bieg terminu trzydniowego liczony będzie od następnego dnia roboczego (§ 4 ust. 4).

11. Jeżeli zgodnie z dyspozycją kredytobiorcy wypłata środków uruchomionego produktu kredytowego ma nastąpić w innej walucie niż waluta produktu kredytowego określonego w umowie, to następuje to po Przewalutowaniu. Przewalutowanie następuje po kursie obowiązującym w momencie dyspozycji uruchomienia produktu kredytowego (§ 4 ust. 5).

12. Zgodnie z Regulaminem, spłata kwot produktu kredytowego oraz zapłata odsetek i innych należności wynikających z umowy następuje poprzez obciążenie przez bank Rachunku, bez odrębnej dyspozycji kredytobiorcy. Kredytobiorca obowiązany jest do posiadania Rachunku oraz zasilania go wpływami zabezpieczającymi spłatę kwot produktu kredytowego oraz zapłatę odsetek i innych należności wynikających z umowy (§ 9 ust. 3). Jeżeli kredytobiorca nie posiada na Rachunku wystarczających na spłatę kwot wpływów zabezpieczających jego spłatę kwot produktu kredytowego oraz zapłaty odsetek i innych należności wynikających z umowy, bank może dokonać obciążenia innego prowadzonego przez siebie na rzecz kredytobiorcy rachunku. W przypadku, gdy obciążany rachunek prowadzony jest w innej walucie niż waluta produktu kredytowego, obciążenie następuje po przewalutowaniu (§ 9 ust. 4).

13. „Przewalutowanie” zdefiniowane zostało w Regulaminie jako wymiana waluty dokonywana przez bank i za jego zgodą, po obowiązującym w banku w dniu dokonywania wymiany kursie kupna/sprzedży walut lub w przypadku wymiany waluty obcej na inną walutę obcą, po kursie krzyżowym; obowiązujące w banku kursy wymiany walut dostępne są w jednostkach banku, na stronie internetowej, w centrum telefonicznym lub udostępniane przez bank w inny sposób; przewalutowanie może być dokonywane na wniosek kredytobiorcy albo z inicjatywy banku (§ 2 pkt 20).

14. „Rachunek” został zdefiniowany w Regulaminie jako prowadzony przez bank dla kredytobiorcy, w walucie produktu kredytowego, rachunek oszczędnościowo – rozliczeniowy w rozumieniu Prawa bankowego (§ 2 pkt 11).

15. Po podpisaniu umowy, na podstawie dyspozycji kredytobiorców, bank wypłacił kredytobiorcom kredyt w ośmiu transzach, przy czym cztery pierwsze transze wypłacono w złotych polskich w łącznej kwocie 434.723,70 zł (po przewalutowaniu łącznej kwoty 199.762,05 CHF), zaś cztery kolejne – we frankach szwajcarskich w łącznej kwocie 23.861,55 CHF (historia rachunku kredytowego k. 44, dyspozycje uruchomienia kredytu k. 119-126).

16. W okresie od 1 września 2010 r. do 12 września 2017 r. kredytobiorcy dokonali spłaty kredytu w łącznej kwocie 52.864 CHF (okoliczność przyznana – odpowiedź na pozew k.81).

17. Pismem z 18 września 2017 r., doręczonym pozwanemu 20 września 2017 r., pełnomocnik powoda wezwał pozwanego do zapłaty w terminie 5 dni od dnia otrzymania wezwania kwoty 2.466,18 złotych oraz 124.871,88 franków szwajcarskich w związku z nieważnością Umowy kredytu (wezwanie do zapłaty wraz z potwierdzeniem nadania k. 71, 72, odpis pisma (...) z 25.09.2017 r. k. 162).

Dokonując powyższych ustaleń sąd oparł się na wskazanych dokumentach, których treść i autentyczność nie była kwestionowana przez strony.

Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka O. H., ponieważ okoliczność na jaką miała ona zeznawać (wyłączne regulowanie przez powoda zobowiązań wynikających z umowy) nie miała istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w świetle prawa materialnego.

II. Zarzut nieważności umowy.

W pierwszej kolejności należało się odnieść do najdalej idącego zarzutu strony powodowej, tj. nieważności umowy ze względu na sprzeczność z art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe. Zarzutów tych sąd nie podziela.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia spornej umowy (tekst jedn.: Dz.U. z 2002 r., nr 72, poz. 665), przez umowę kredytu bankowego bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na

ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. W myśl art. 69 ust. 2 pkt 2 Prawa bankowego, umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności kwotę i walutę kredytu.

Oceniając żądanie pozwu wskazać należy w pierwszym rzędzie, że w ocenie sądu również w stanie prawnym obowiązującym w dacie zawarcia przedmiotowej umowy kredytu nie budzi wątpliwości dopuszczalność konstruowania zarówno umów kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, w których wysokość kwoty kredytu wyrażonej w złotych jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty obcej w dniu wydania, jak i umów kredytu denominowanego w walucie obcej, w których wartość kwoty kredytu jest wyrażona w walucie obcej, ale jest uruchamiana w złotych po przyjętym kursie przeliczeniowym. Tym bardziej nie budzi wątpliwości możliwość zawieranie umów o kredyt walutowy, tj. kredyt udzielany i wypłacany w innej walucie niż krajowa.

W pełni należy odwołać się w tym zakresie do poglądów wyrażonych przez Sąd Najwyższy w wyroku z 22 stycznia 2016 roku, sygn. I CSK 1049/14, w którego uzasadnieniu jednoznacznie opisano konstrukcję i dopuszczalność umowy kredytu indeksowanego.

W szczególności Sąd Najwyższy stwierdził, że jest to umowa na podstawie której „Bank wydaje kredytobiorcy określoną sumę kredytową w złotych, przy czym jej wysokość jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty (np. euro) w dniu wydania (indeksowanie do waluty obcej po cenie kupna). Ustalenie takie następuje też w celu określenia wysokości rat kredytowych, do których kredytobiorca będzie zobowiązany w okresie trwania stosunku kredytowego. W dniu płatności konkretnych rat taka rata jest przeliczana zgodnie z umową na złote stosownie do kursu danej waluty, tj. po kursie jej sprzedaży kontrahentowi banku. (...) [umowa] mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art.353¹ k.c. w związku z art. 69 Prawa bankowego).

W zakresie umowy kredytu indeksowanego także dochodzi do wydania sumy kredytu kredytobiorcy i zwrotu wykorzystanej sumy kredytu z reguły w ratach kredytowych w dłuższych odcinku czasowym. Dla kredytobiorcy istotne znaczenie ma z reguły wysokość rat spłacanych w poszczególnych okresach ich spłat. Kredytobiorca zwraca kredytodawcy wykorzystaną sumę kredytu, przy czym w związku z kursem waluty obcej suma ta może być wyższa odpowiednio do relacji do waluty obcej, gdyż suma wykorzystana w dniu wykonywania umowy kredytu hipotecznego może mieć inną wartość rynkową w wyniku indeksacji walutowej. Innymi słowy, kredytobiorca może być zobowiązany do zwrotu bankowi sumy pierwotnie wykorzystanego kredytu, ale taka wykorzystana suma - w całości lub części - może mieć inną (wyższą) wartość rynkową w okresie spłaty kredytu.”

Podobny pogląd Sąd Najwyższy wyraził również w wyroku z 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14, w którym, odwołując się do przepisów zawartych w ustawie z dnia 29 lipca 2011r. o zmianie ustawy - prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 165, poz. 984), wskazano, że „idea dokonania nowelizacji prawa bankowego ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. było utrzymanie funkcjonujących na rynku kredytów denominowanych według nowych zasad (...) Ustawodawca wprowadził narzędzie prawne pozwalające wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, zarówno na przyszłość, jak i w odniesieniu do wcześniej zawartych umów w części, która pozostała do spłacenia”.

Wreszcie odwołać się należy do art. 4 powołanej wyżej ustawy, zgodnie z którym, w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki. Skoro przepis ten wprost potwierdza stosowanie przepisów dodanych ustawą nowelizującą do umów zawartych wcześniej, to nielogicznym byłoby uznanie, że wyrażona w nim norma nie ma zastosowania, gdyż wcześniej zawarte umowy kredytu indeksowanego czy denominowanego są nieważne. Nielogiczne jest również twierdzenie, że wprowadzenie konieczności określenia zasad ustalania kursów walut do treści umowy kredytowej nie oznacza dopuszczenia

indeksacji kwoty udzielonego kredytu. Powstaje bowiem pytanie, w jakim innym celu takie postanowienia miałyby zostać wprowadzone?

Nie bez znaczenia jest również, że obowiązująca obecnie ustawa z 23 marca 2017 roku o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami¹ jednoznacznie dopuszcza – choć z ograniczeniami – zawieranie umów kredytu hipotecznego indeksowanego do waluty obcej (art. 6 i art. 10 pkt 7 tej ustawy) wraz ze wszystkimi konsekwencjami jakie może to mieć dla ustalenia wysokości zobowiązania konsumenta. Oczywiście przepisy tej ustawy nie znajdują zastosowania do umowy zawartej przez strony, jednakże pozwalają na ocenę dopuszczalności określonej konstrukcji w systemie prawa.

Przywołane regulacje prawne pozwalają również zakwalifikować zawarte umowy jako umowy o kredyt, gdyż ustawodawca, w momencie, w którym zdecydował się na regulację tego typu umów, ukształtowanych wcześniej w praktyce obrotu, jednoznacznie uznał je za odmianę umowy kredytu, nie decydując się na wykreowanie nowego rodzaju czynności bankowej.

Na tym tle wskazać należy, że sporna umowa stanowi kredyt walutowy, gdyż kwota kredytu została wyrażona w umowie w walucie CHF i w tej walucie miała co do zasady zostać wypłacona, natomiast, zgodnie z dyspozycją kredytobiorców, wypłata mogła nastąpić również w złotych polskich po przeliczeniu według odpowiedniego kursu obowiązującego w banku, co z kolei zbliżało tę umowę do kredytu denominowanego do CHF.

Wbrew zarzutom powoda, umowa ta zawiera wszystkie elementy przedmiotowo istotne umowy kredytu bankowego. W art. 69 ust. 2 Prawa bankowego wskazano jakie niezbędne (obligatoryjne) postanowienia powinny być ujawnione w umowie kredytu bankowego. Nie wszystkie z tych elementów stanowią essentialia negotii umowy kredytowej. Elementów konstrukcyjnych tej umowy poszukiwać należy w treści art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, zatem stanowią je zobowiązanie banku do wydania kredytobiorcy określonej sumy pieniężnej oraz zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu wykorzystanej sumy kredytu i zapłacenia odsetek kapitałowych (tak SN w orz. z 22.01.2016r., I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134). Wymogi powyższe zostały spełnione w przypadku ocenianej umowy – zawiera ona wymienione wyżej elementy przedmiotowo istotne. Treść tej umowy wskazuje, że jest to umowa kredytu walutowego (z elementami kredytu denominowanego do waluty obcej), gdyż bank zobowiązał się w niej oddać do dyspozycji kredytobiorców kwotę pieniężną wyrażoną we franku szwajcarskim. Frank szwajcarski stanowił walutę, w której określono wysokość kapitału kredytu, jak i walutę, w której przez cały czas wykonywania umowy spłacane były raty kredytu. W punkcie 1 umowy wskazano jednoznacznie, że przedmiotem świadczenia banku jest udzielenie kredytu w CHF – kwota kredytu określona została jako 223.623,60 CHF, zatem została wyrażona w sposób ścisły w walucie obcej. W umowie określone zostały również zasady spłaty kredytu przez kredytobiorców – w równych ratach kapitałowo-odsetkowych w ilości 411, wyrażonych w CHF (walucie kredytu) i wyliczonych przy zastosowaniu oprocentowania, którego zasady ustalania zostały określone w umowie (pkt. 6.1 - 6.3 i 8.1 - 8.8 umowy).

Co prawda powód wskazywał, że kredyt ma charakter złotowy, a nie walutowy, ponieważ wypłata kredytu miała nastąpić w złotych, co jednocześnie czyni kwotę kredytu nieokreśloną, ale z argumentacją stojącą za tym twierdzeniem nie sposób się zgodzić, ponieważ opiera się ona wyłącznie na brzmieniu jednego przepisu umowy, nie biorąc pod uwagę wszystkich regulacji składających się na treść łączącego strony stosunku oraz na okoliczności zawarcia i wykonania umowy, czego wymaga prawidłowa wykładnia umów zgodna z normą określoną w art. 65 § 2 kc.

Mając powyższe na uwadze, wskazać należy, że zgodnie z § 4 ust. 5 Regulaminu kredytu zasadniczym sposobem wypłaty środków uruchomionego kredytu jest wypłata w walucie kredytu. Możliwa jest co prawda, zgodnie z dyspozycją kredytobiorcy, wypłata środków w innej walucie niż waluta kredytu, natomiast nie wpływa to na konstrukcję kredytu, który pozostaje kredytem walutowym, jako że nie zmienia się sama kwota kredytu, a jedynie sposób jej wypłaty.

Na powyższe wnioski nie może wpłynąć treść ust. 5.2 umowy, który stanowi, że uruchomienie kredytu następuje w transzach w wysokości nie większej niż 500.000 zł. Postanowienie to, odczytywane w zgodzie z § 4 ust. 5 Regulaminu, oznacza, że w przypadku gdy kredytobiorca decyduje się na wypłatę całości kredytu w złotych polskich, to wysokość

wypłaconych środków nie może przekroczyć 500.000 zł. Tym samym w umowie określono faktyczny najwyższy przeciętny kurs przeliczeniowy CHF do PLN na 2,2359 (500.000PLN/223.623,60CHF). Określenie takiego limitu wypłaty w złotych stanowi zastrzeżenie na korzyść banku, ale nie jest ono w pełni arbitralne, skoro kredytobiorcy wnioskowali o przyznanie im kredytu właśnie w kwocie 500.000 zł. Ponadto zastrzeżenie to dotyczy tylko wypłaty kredytu w złotych a nie w innych walutach, w tym w walucie kredytu.

Ust. 5.2 umowy nie należy z kolei odczytywać w ten sposób, że wypłata kredytu może nastąpić tylko w złotych lub że wypłata kredytu we frankach może nastąpić do wysokości nie większej niż równowartość w złotych kwoty 500.000 zł. Taka interpretacja ust. 5.2 umowy nie znajduje oparcia w innych zapisach umowy i regulaminu oraz jest nie do pogodzenia z zapisem umowy o kwocie i walucie kredytu i możliwości wypłaty kredytu w innej walucie niż waluta kredytu (ust. 1 Umowy w zw. § 4 ust. 5 Regulaminu). Przy tym, uwzględniając podnoszony przez powoda sposób interpretacji umowy, problemem byłoby ustalenie czy wypłata transz kredytu we frankach osiągnęła pułap 500.000 złotych, ponieważ ani umowa, ani regulamin nie zawierają postanowień, które wskazywałyby jak ustalić kurs po jakim wypłata kredytu w walucie kredytu (CHF) miałyby zostać przeliczona na wartość waluty innej niż waluta kredytu (PLN). Postanowienia dotyczące „przewalutowania”, zawierające regulację sposobu ustalania kursów walut, w ogóle nie odnoszą się do przypadku, w którym wypłata kredytu następuje w walucie obcej.

Ponadto forsowana przez powoda interpretacja umowy jest niedopuszczalna w świetle przyjętej w polskim prawie zasady, że wątpliwości co do treści umowy należy tłumaczyć na niekorzyść strony, która zredagowała umowę (zob. wyrok SN z dnia 10 lutego 2016 r., I CSK 1/15). Wykładnia umowy na korzyść kredytobiorcy nakazuje przyjąć, że kredytobiorca mógł żądać wypłaty kwoty kredytu zarówno we frankach jak i w złotych, zaś ograniczenie wypłaty kredytu do kwoty 500.000 zł dotyczy tylko kwoty w złotych.

Co istotniejsze jednak w świetle art. 65 § 2 kc, na poprawność przyjętej przez sąd i prezentowanej przez pozwanego wykładni umowy wskazuje zgodny zamiar stron umowy wynikający ze sposobu jej wykonywania. Kredytobiorcy złożyli dyspozycję wypłaty kwoty kredytu w ośmiu transzach – czterech w złotych polskich i czterech we frankach szwajcarskich. Kredytobiorca miał zupełną swobodę w określeniu waluty wypłaty kredytu – jak oświadczył powód na rozprawie, po wypłacie czterech transz kredytu pracownik banku zarekomendował powodowi wypłatę reszty kwoty we frankach szwajcarskich, ponieważ kurs tej waluty był korzystniejszy na rynku niż w kredytującym banku. Ponadto powód oświadczył, że w banku jasno mu powiedziano, że 500.000 zł jest górną granicą wypłaty w złotych (protokół rozprawy k.278 verte). Oświadczenia powoda jasno zatem potwierdzają, wbrew jego przekonaniu, że zawarta umowa była umową kredytu walutowego z możliwością jego wypłaty, na wniosek kredytobiorcy, również w złotych.

Warto również zauważyć, że w złożonym jako załącznik do pozwu dokumencie sporządzonym przez pozwanego bank – „Historii rachunku kredytowego” (k.44) – wypłaty transz dokonane we frankach szwajcarskich nie są przeliczane na złote polskie, w przeciwieństwie do wypłat dokonanych w złotych, które zostały przeliczone na franki. Tym samym bank sumował wartość wypłaconych środków we frankach szwajcarskich, które zsumowały się do kwoty kredytu (223.623,60 CHF), natomiast nie sumował wypłat w złotych. Nie wiadomo zatem czy kwota wypłaconego kredytu przekroczyła teoretyczny pułap 500.000 zł.

Powyższe zachowania stron umowy wskazują na to, że strony zawarły umowę kredytu walutowego, który dopuszczał jednak wypłatę kredytu w innej walucie niż waluta kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w złotych wysokość wypłaty została zaś przez strony ograniczona do 500.000 zł.

Bezpodstawne jest również twierdzenie powoda, że umowa kredytu narusza zasadę walutowości określoną w art. 358 § 1 kc w brzmieniu z daty zawarcia umowy. Zgodnie z tym przepisem z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogą być wyrażone tylko w pieniądzu polskim. Jak wskazuje orzecznictwo Sądu Najwyższego przepisami wyjątkowymi w rozumieniu art. 358 § 1 kc są również regulacje prawa dewizowego, które zezwalały na zaciąganie zobowiązań w walucie obcej (zob. np. wyrok SN z dnia 21 grudnia 2006 r., II CSK 366/06). Jak zaś wynika z art. 3 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe dokonywanie obrotu dewizowego jest dozwolone, z zastrzeżeniem ograniczeń określonych

w art. 9, w zakresie których nie udzielono zezwoleń dewizowych, o których mowa w art. 5 oraz wprowadzonych na podstawie art. 10. Zgodnie jednak z art. 3 ust. 3 ograniczeń określonych w art. 9 nie stosuje się do obrotu dewizowego dokonywanego z udziałem banków lub innych podmiotów mających siedzibę w kraju, w zakresie działalności podlegającej nadzorom: bankowemu, ubezpieczeniowemu, emerytalnemu lub nad rynkiem kapitałowym, sprawowanym na podstawie odrębnych przepisów, prowadzonej przez te podmioty na rachunek własny lub rachunek osób trzecich uprawnionych na podstawie ustawy lub zezwolenia dewizowego do dokonania obrotu dewizowego podlegającego tym ograniczeniom. Obrotem dewizowym jest zaś m.in. zawarcie umowy lub dokonanie innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także wykonywanie takich umów lub czynności (art. 2 ust. 1 pkt 16 i 18 pr. dewizowego).

W związku z powyższym nie ulega wątpliwości, że przedmiotowa umowa kredytu nie naruszała zasady walutowości określonej w art. 358 § 1 kc, ponieważ została zawarta w granicach wyjątku określonego przez Prawo dewizowe.

III. Niedozwolone postanowienia umowne

Uznając, że przedmiotowa umowa kredytu spełnia wymogi formalne określone w art. 69 Prawa bankowego, a więc z tego punktu widzenia jest ważna, zastanowić należało się nad podnoszonymi przez stronę powodową argumentami co do abuzywności klauzul przeliczeniowych i ewentualnych konsekwencji z tego wynikających.

Oceniając przez pryzmat przesłanek abuzywności określonych w art. 385¹ § 1 kc kwestionowane przez powodów klauzule przeliczeniowe Sąd nie znalazł podstaw do uznania ich za abuzywne. Zwrócić tu trzeba uwagę, że chociaż w przypadku „przewalutowania” § 2 pkt 20 „Regulaminu produktów kredytowych dla klientów indywidualnych w (...) Bank S.A.”, który znajdował zastosowanie do niniejszej umowy przewidywał, że przewalutowanie następuje po obowiązującym w banku w dniu dokonania wymiany kursie kupna/sprzedaży walut, nie określając żadnych zasad ustalania tych kursów, to jednak owo przewalutowanie miało miejsce wtedy tylko, gdy kredytobiorcy złożyli dyspozycję wypłaty środków w innej walucie niż waluta produktu kredytowego (§ 4 ust. 5 Regulaminu) oraz gdy nie posiadali na rachunku prowadzonym w walucie produktu kredytowego wystarczających na spłatę kwot produktu kredytowego wpływów zabezpieczających spłatę (§ 9 ust. 4 Regulaminu). Jednocześnie z treści § 4 ust. 5 Regulaminu wynika, że kredytobiorcy mają możliwość złożenia dyspozycji wypłaty środków w walucie produktu kredytowego, a w konsekwencji uniknąć potrzeby dokonywania przewalutowania. Jednocześnie postanowienia pkt 8.8 umowy kredytu i § 9 ust. 3 Regulaminu ustanawiały zasadę, że spłata rat kredytowych i innych należności wynikających z umowy następuje bezpośrednio w walucie kredytu, co również nie rodzi potrzeby przewalutowania.

Konieczność przewalutowania świadczeń stron uzależniona była zatem w istocie od woli samych powodów (kredytobiorców), którzy złożyli dyspozycję wypłaty kredytu w złotych polskich, mając możliwość uzyskania wypłaty bezpośrednio w walucie kredytu, a w trakcie spłaty rat kredytowych nie zawsze zapewniali odpowiednią ilość środków w CHF na warunku walutowym przeznaczonym do spłaty kredytu, co prowadziło do pobierania przez bank środków w walucie polskiej z rachunku złotowego powodów i ich przeliczania na walutę spłaty kredytu. W sytuacji, gdy to od decyzji kredytobiorców zależało, w jakiej walucie zostanie wypłacony kredyt i w jakiej walucie odbywać będzie się jego spłata, oraz gdy mogli oni łatwo uniknąć przewalutowania, które następowało tylko w ściśle określonych sytuacjach przewidzianych w umowie (związanych ze złożeniem przez kredytobiorców dyspozycji wypłaty środków w walucie polskiej lub brakiem zapewnienia przez kredytobiorców środków w CHF na rachunku przeznaczonym do spłaty należności kredytowych), nie sposób uznać, by kwestionowane przez powodów postanowienia wzorca umowy były nieuczciwe – sprzeczne z dobrymi obyczajami, by rażąco naruszały interesy powodów jako konsumentów i by stanowiły niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Uprawnienie banku do pobrania środków z rachunku złotowego powodów i przeliczenia ich na franki szwajcarskie w celu zaspokojenia wymagalnych należności banku z tytułu kredytu w istocie zabezpieczało również interes powodów, gdyż chroniło ich przed powstaniem wymagalnego zadłużenia z tytułu rat i innych należności kredytowych, a w konsekwencji przez wypowiedzeniem kredytu i postawieniem go przez bank w stan natychmiastowej wymagalności.

Niezależnie od tego wskazać należy, że skutkiem uznania za abuzywne postanowień umownych dotyczących przeliczania świadczeń stron umowy kredytu nie byłaby nieważność umowy kredytu, lecz pominięcie klauzul przeliczeniowych przy ustalaniu treści stosunku prawnego wiążącego strony. Stwierdzenie abuzywności konkretnych postanowień umownych rodzi taki skutek, że postanowienia te nie wiążą konsumenta *ex tunc* i *ex lege*, zaś zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c., strony są związane umową w pozostałym zakresie. Oznacza to, że postanowienia abuzywne nie stanowią elementu treści stosunku prawnego i nie mogą być uwzględniane przy rozpoznawaniu spraw związanych z jego realizacją. W sytuacji zakwestionowania mechanizmu przewalutowania (przeliczania) konieczne byłoby przyjęcie, że łączący strony stosunek umowny nie przewiduje mechanizmu przeliczania świadczeń stron, stanowiąc czystą umowę kredytu walutowego, w których wysokość świadczeń stron została określona we franku szwajcarskim. Zauważyć należy, że skutki uznania postanowień umowy za klauzule abuzywne różnią się od skutków nieważności niektórych postanowień umownych (części czynności prawnej). W przypadku nieważności części czynności prawnej możliwe jest zastąpienie nieważnych postanowień odpowiednimi przepisami ustawy lub uznanie za nieważną całość czynności prawnej, jeżeli z okoliczności wynika, że bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § 1 i § 3 k.c.). Kodeks cywilny przyjmuje natomiast odmienne rozwiązanie w przypadku niedozwolonych postanowień umownych stanowiąc, że jeżeli postanowienie takie nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Na gruncie tego przepisu nie ma więc znaczenia, czy bez abuzywnych klauzul umowa zostałaby zawarta przez strony. Przedmiotowa umowa może obowiązywać bez mechanizmu przewalutowania, gdyż po wyeliminowaniu z niej abuzywnych postanowień dotyczących przewalutowania zawiera nadal wszystkie przedmiotowo istotne elementy umowy kredytu. Kształt tych postanowień pozwala na wykonanie umowy, tj. udostępnienie kredytobiorcy kwoty kredytu wyrażonej we frankach szwajcarskich i jej wykorzystanie przez kredytobiorcę, a następnie – na spłatę zadłużenia. Mechanizm ten znalazł zresztą zastosowanie w przypadku czterech transz kredytu.

W rezultacie stwierdzić należy, że skoro umowa kredytu łącząca strony nie jest nieważna, to nie zasługiwało na uwzględnienie dochodzonego pozwanym żądanie zwrotu wszystkich wpłaconych przez powoda na rzecz banku kwot pieniężnych, gdyż pozwany nie stał bezpodstawnie wzbogacony kosztem powoda z tytułu wykonania tej umowy. Kwestię zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia reguluje art. 405 k.c., w myśl którego, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Zobowiązanie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia powstaje przy zaistnieniu trzech przesłanek. Po pierwsze, korzyść musi być uzyskana bez podstawy prawnej, co ma miejsce, gdy u jej podstaw nie leży ani czynność prawna, ani przepis ustawy, ani orzeczenie sądu lub decyzja administracyjna. Po drugie, korzyść musi mieć wartość majątkową, możliwą do określenia w pieniądzu. Po trzecie, korzyść musi być uzyskana kosztem innej osoby, co oznacza istnienie powiązania pomiędzy wzbogaceniem po jednej stronie, a zubożeniem po drugiej stronie. Szczególnym rodzajem bezpodstawnego wzbogacenia jest tzw. świadczenie nienależne, o którym mowa w art. 410 k.c. Świadczenie jest nienależne w sytuacjach określonych w art. 410 § 2 k.c., w tym również w przypadku, gdy spełniający świadczenie nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył. Sytuacje kwalifikowane jako świadczenie nienależne zakładają uzyskanie korzyści majątkowej w następstwie świadczenia, czyli zachowania zmierzającego do wykonania zobowiązania.

W niniejszej sprawie pobranie przez pozwanego środków pochodzących z rat kredytowych spłacanych przez kredytobiorców miało – wbrew twierdzeniom powoda – podstawę prawną w ważnie zawartej umowie. Dlatego powództwo oparte na twierdzeniu o bezpodstawnym wzbogaceniu pozwanego w związku z wykonaniem nieważnej umowy nie zasługiwało na uwzględnienie. Wskazać trzeba również, że domagając się zwrotu wszystkich zapłaconych bankowi świadczeń powodowie nie uwzględnili w ogóle faktu, że bank również świadczył na rzecz powoda poprzez wypłatę im kwoty kredytu, wobec czego określenie ewentualnego wzbogacenia banku, gdyby było ono bezpodstawne, nie mogłoby nastąpić bez uwzględnienia tego faktu.

Sąd nie uwzględnił natomiast przy rozstrzygnięciu sprawy twierdzeń powoda o naruszeniu zasady swobody umów poprzez nierównomierne rozłożenie ryzyka kredytowego i niedopełnienie przez kredytujący bank obowiązków informacyjnych, które to twierdzenia zostały przedstawione przez powoda po raz pierwszy na rozprawie 26

października 2018 roku i w załączniku do protokołu rozprawy (załącznik do protokołu k.247-277). Twierdzeń tych sąd nie uwzględnił przede wszystkim dlatego, że załącznik do protokołu ma zawierać tylko te wnioski, oświadczenia, uzupełnienia i sprostowania wniosków i oświadczeń, które zostały złożone na rozprawie. Niedopuszczalne, a więc i bezskuteczne, jest powoływanie w załączniku twierdzeń i wniosków, które nie zostały wyartykułowane w trakcie rozprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2003 r., I CK 229/02).

Niezależnie od powyższego, twierdzenia powoda odnoszące się do ryzyka kredytowego mogłyby zostać przez sąd pominięte jako spóźnione również na podstawie art. 217 § 2 kpc. Wskazać bowiem należy, że co prawda zgodnie z art.217 kpc strona może aż do zamknięcia rozprawy przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej, jednakże sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich we właściwym czasie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności (§2), jak również pomija twierdzenia i dowody, jeżeli są powoływane jedynie dla zwłoki lub okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione (§3).

Biorąc pod uwagę przebieg postępowania, zaistniały podstawy do przyjęcia, że twierdzenia zgłaszane przez powoda dopiero na rozprawie, bez uzasadnienia takiego terminu ich zgłoszenia okolicznościami sprawy i przebiegiem dotychczasowego postępowania, są spóźnione. Zgodnie bowiem z art.6§2 kpc strony i uczestnicy postępowania obowiązani są przytaczać wszystkie okoliczności faktyczne i dowody bez zwłoki, aby postępowanie mogło być przeprowadzone sprawnie i szybko. Zgłoszenie twierdzeń kreujących w istocie nową podstawę faktyczną zgłoszonego roszczenia dopiero na rozprawie jest więc oczywiście spóźnione. Strona powodowa dążyła w istocie do otwarcia nowego sporu, dotyczącego innej podstawy faktycznej i jej oceny prawnej. Biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia stronie pozwanej możliwości obrony, tak daleko idąca modyfikacja podstawy żądania powinna zostać dokonana na odpowiednim etapie postępowania. Nie zaistniały żadne okoliczności które nakazywałyby w myśl art.217§2 kpc ich uwzględnienie – tym bardziej, że powód był od początku reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika. Nie można uznać, że niezgłoszenie nowych twierdzeń we właściwym czasie nastąpiło bez winy strony, skoro nastąpiło to po upływie roku od wniesienia pozwu, po wymianie pism procesowych przez strony, zaś powód nie wskazał przyczyn takiego opóźnienia.

Niezależnie od powyższego, strona powodowa poza zgłoszeniem nowych twierdzeń, nie przedstawiła żadnych dowodów mogących stanowić podstawę ustaleń faktycznych zgodnych ze zgłoszonymi twierdzeniami. Zważyć należy, że samo zawarcie niekorzystnej umowy nie uzasadnia możliwości udzielenia ochrony sądowej. Zwykle potrzebna jest jeszcze negatywna ocena zachowania kontrahenta, który miał przewagę i ją wykorzystał. Tym samym decyzja sądu o udzieleniu ochrony stronie umowy nie może opierać się wyłącznie na stwierdzeniu, że warunki umowy są dla jednej ze stron niekorzystne (zob. wyrok SN z dnia 22 czerwca 2010 r., IV CSK 555/09). W związku z tym wskazanie jako nowej podstawy prawnej naruszenia przez jedną ze stron zasady swobody umów powinno wiązać się z odpowiednią inicjatywą dowodową, mającą na celu wykazanie niewłaściwego zachowania drugiej strony stosunku prawnego przy zawieraniu umowy. Takiej inicjatywy dowodowej strona powodowa nie wykazała, co wiązało się również z pominięciem nowej podstawy prawnej, która nie znajdowała uzasadnienia w dotychczasowej podstawie faktycznej sporu.

Na marginesie jedynie można wskazać, że niezasadny jest również zarzut niewykonania umowy kredytu. Brak jest podstaw do przyjęcia, że pozwany nie postawił do dyspozycji powoda kwoty we frankach szwajcarskich. Przeciwnie – w sytuacji, w której powód złożył dyspozycje wypłat w tej walucie, takie wypłaty zostały dokonane. Brak wcześniejszych dyspozycji powoda wypłaty we frankach szwajcarskich nie pozwala na postawienie pozwanemu zarzutu niewykonania umowy, skoro to na skutek decyzji kredytobiorców pozwany nie miał obowiązku świadczenia w walucie obcej.

Podsumowując argumentację zaprezentowaną przez stronę powodową, należy zauważyć, że mimo swej obszerności, zdaje się ona nie przystawać do okoliczności konkretnej sprawy i treści łączącego strony stosunku prawnego. Zawiera szereg ogólnych stwierdzeń, powoływanych w wielu sprawach dotyczących umów kredytu indeksowanego albo denominowanego do waluty obcej, bez odniesienia się do szczególnych warunków konkretnej umowy będącej

przedmiotem sporu. Co więcej, zawiera twierdzenia wprost sprzeczne z okolicznościami faktycznymi sprawy, a nawet dokumentami składanymi przez stronę powodową (wbrew twierdzeniom zawartym na s.13 załącznika do protokołu rozprawy, umowa nie określała rachunków, na które miało nastąpić uruchomienie kredytu – zgodnie z postanowieniami umowy dopiero w dyspozycji wypłaty miały zostać wskazane takie rachunki, umowa określała również termin do którego powód mógł wykorzystać kredyt). Ponadto strona powodowa, zobowiązana do odniesienia się do konkretnych zarzutów strony pozwanej, ponownie składa pismo procesowe zawierające szereg ogólnych twierdzeń, a w istocie ignorujące fakt wypłaty części kredytu we frankach szwajcarskich.

Mając to wszystko na uwadze, sąd oddalił powództwo w całości na podstawie powołanych przepisów.

Orzekając o kosztach postępowania Sąd kierował się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. Powód, jako przegrywający sprawę, obowiązany jest zwrócić pozwanemu koszty zastępstwa procesowego w kwocie 5.417 zł, na którą składa się opłata skarbową od pełnomocnictwa procesowego w wysokości 17 zł i wynagrodzenie pełnomocnika procesowego pozwanego w wysokości 5.400 zł ustalonej na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.).

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)